

Козакевич О. М.,

студентка,

Національний університет «Одеська юридична академія»

РОЛЬ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У РОЗРОБЦІ, ВИЗНАННІ І ЗАХИСТІ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВА

Суд Європейського Союзу – це інститут Європейського Союзу, найвищий суд ЄС, рішення якого не підлягають оскарженню, який покликаний сприяти виконанню завдань Європейського Союзу. Проте, на відміну від інших інститутів, Суд ЄС носить суто спеціалізований функціональний характер.

При укладенні Договору про заснування Європейського співтовариства вугілля та сталі було утворено Суд ЄС в 1952 році. Місцезнаходженням Суду ЄС було визначено Люксембург.

Нормативно-правовою основою діяльності Суду ЄС є положення засновницьких договорів, Статут Суду ЄС та його Регламент, а також інші нормативно-правові акти, які певним чином стосуються діяльності Суду ЄС.

Відповідно до ст. 220 Договору про заснування ЄС, Суд ЄС забезпечує дотримання законності при тлумаченні та застосуванні положень цього Договору. До того ж, того, Суд ЄС покликаний вирішувати всі спірні питання, які виникають між інститутами ЄС, між інститутами та державами-членами, між державами-членами, а також спори за позовами фізичних та юридичних осіб.

Процедура преюдиціального розгляду, дозволяє Суду Європейського Союзу здійснювати розширювальне тлумачення багатьох положень установчих договорів ЄС, актів, прийнятих інститутами ЄС і як наслідок – у них знаходять закріплення важливі принципи та норми права ЄС.

Принципи права (від лат. *principium* — першооснова, начало) – це основні ідеї, положення, які відображають суттєві положення права. Вони не встановлюють прав чи обов'язків, проте їхнє значення полягає в тому, що принципи права виступають як певна система в рамках якої розвивається право. Вони впливають на процес підготовки нормативно-правових актів, правотворчість та правозастосування.

Свідченням ролі Суду ЄС у формуванні принципів права стало їх закріплення у положеннях договорів, декларацій та у безпосередньому посиланні на практику Суду Європейського Союзу у Роз'ясненнях до застосування Хартії Європейського Союзу про основні права.

Саме, внаслідок правотворчої практики Суду ЄС, набули нормативного значення та стали формалізованими такі принципи права, як:

- 1) принцип правової визначеності;
- 2) принцип прямої дії та верховенства права Європейського Союзу;
- 3) принцип дотримання законних очікувань;
- 4) принцип поваги прав людини, розвинутий завдяки практиці Суду ЄС;
- 5) принцип рівності;
- 6) принцип права на судовий захист;
- 7) принцип процесуальної автономії Суду ЄС та національних судових органів та ін.

Пріоритетність завдань, визначених Договором про Європейський Союз, зумовила активну роль Суду у тлумаченні та розвитку норм та принципів права ЄС у сфері забезпечення належного функціонування торговельного та податкового режимів у рамках Європейського Союзу.

У своїх рішеннях Суд вказав на заборону дискримінації, встановлену ст. 90 – *C-68/96, Grunding Italiana SpA v. Ministero delle Finanze*, *Case 42/83, Dansk Denkavit ApS v. Ministeriet for Skatter og Afgifter* 3 C.M.L.R. 729, *Case C-375/95, Commission v Greece*; *Case 55/79, Commission v. Ireland* та ряд інших.

У сфері митного права Суд прийняв ряд рішень, які істотно вплинули на розвиток галузі. Так, положення щодо заборони митних зборів, що стосуються зовнішніх кордонів у справі *Administration des Douanes et Droits Indirects v. Leopold Legros and Others* Суд ЄС поширив і на митні кордони у рамках держави-члена, визначив поняття еквівалентних заходів.

У справі *Commission v. Luxembourg and Belgium* Суд зазначив, що відповідно до формулювання ст. 9 (ст. 25) Договору про Європейське Економічне Співтовариство, Співтовариство засноване на митному союзі, що базується на забороні митних зборів та зборів, що мають еквівалентну дію.

Завдяки прецедентам Суду ЄС було розмежовано поняття надання послуг та створення підприємств. Критерієм відмежування Судом було визначено час здійснення діяльності, а також до поняття надання послуг віднесено несистематично здійснювану діяльність.

Серед галузей права, розвиток яких має місце в рамках Європейського Союзу, найменшого впливу наднаціонального регулювання зазнало кримінальне право. Адже встановлення злочинності діяння, відповідальності за вчинене, є незаперечною компетенцією держав-членів. Кримінальні доктрини і закони у кожній з них мають давні традиції, що істотно відрізняються від кримінальних законів і доктрин інших держав.

Складно переконати громадян усіх держав-членів у тому, що інша кримінально-правова модель є кращою за ту, до якої вони звикли. Саме тому сьогодні здійснюється не уніфікація, а лише певна гармонізація кримінального права.

Однак, незважаючи на те, що встановлення відповідальності у сфері податкових злочинів знаходиться у компетенції держав-членів, все ж Суд ЄС відзначив, що система покарань не повинна впливати таким чином, щоб порушувати свободи, закріплені у Договорі про Європейський Союз та Договорі про функціонування Європейського Союзу.

Тому, Суд безпосередньо долучився до формування фінансового права, податкового права, транспортного права, корпоративного права митного права Європейського Союзу, інших галузей та політик, що визначають основи функціонування вільного ринку в рамках Європейського Союзу.

Таким чином, Суду ЄС належить вирішальна роль у розробці, визнанні принципів права Європейського Союзу. Саме внаслідок правотворчої практики Суду ЄС, формалізованими такі принципи права, як: принцип правової визначеності; принцип прямої дії та верховенства права Європейського Союзу; принцип дотримання законних очікувань; принцип поваги прав людини, розвинутий завдяки практиці Суду ЄС; принцип рівності; принцип права на судовий захист; принцип процесуальної автономії Суду ЄС та національних судових органів та ін. Суд сформулював і закріпив у своїх рішеннях систему основних засад, на якій повинна функціонувати та розвиватися правова система ЄС.